

Sivistysvaliokunta

**Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028—2034 koske-
vaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028—2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi; E-kirje (E 73/2025 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Eeva Kaunismaa, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Henrik Ruso, opetus- ja kulttuuriministeriö
- yhteyspäälikkö Saara Harjula, Helsingin yliopisto
- johtaja Minna Koutaniemi, Opetushallitus
- johtaja Floora Ruokonen, Suomen Akatemia
- edunvalvontajohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät — Luovat ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- Nuorisoala ry
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi 16.7.2025 ehdotukset EU:n seuraavaksi rahoituskehykseksi vuosille 2028—2034. Komission ehdotus sisältää kattavan tiedonannon ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin — Monivuotinen rahoituskehys 2028—2034” sekä ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (jatkos-
sa NRP-suunnitelma), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

-asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetusehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja joukon muita sektorikohtaisia ehdotuksia.

Komissio antoi lisäksi rahoituskehusehdotusten yhteydessä valkoisen kirjan EU:n petostentorjuntajärjestelmän uudelleentarkastelusta, jonka tavoitteena on vahvistaa petostentorjunnan rakennetta tulevan rahoituskehityksen toimeenpanoa ajatellen.

Komissio täydensi odotetusti ehdotuksiaan 3.9.2025 antamalla lisää sektorikohtaisia ehdotuksia

Valtioneuvoston kanta

Yleistä

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhden-suuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisiin poliittisiin prioriteetteihin, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen.

Suomi kannattaa komission ehdotusta rahoituskehityksen otsakkeiden ja rahoitusohjelmien määrän vähentämisestä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta pystyttäisiin paremmin vastaamaan muuttuviin tilanteisiin ja saavuttamaan synergiaetuja.

Kokonaistaso

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehityksen kokonaistaso.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuihin asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Nk. Catalyst Europe -väline

Suomi vastustaa esitettyjä, yhteisvelkaan perustuvia uusia lainarahoitteisia investointivälineitä eli kriisivälinettä ja Catalyst Europe -välinettä.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

EU-rahoituksen ehdollisuus ja tulosperusteisuus

Suomi tukee komission esittämiä toimia oikeusvaltio- ja perusoikeusehdollisuuden vahvistamiseksi.

Suomi korostaa maakohtaisten suositusten ei-sitovaa luonnetta osana NRP-suunnitelmien laadintaa.

Suomi korostaa unionin ja jäsenvaltioiden välistä mahdollisimman selkeää toimivaltajakoa. Komission tavoin Suomi korostaa kunkin jäsenvaltion perustuslaillisten erityispiirteiden kunnioittamista rahoituskehityksen yhteydessä. Suomi kiinnittää tähän erityistä huomiota ja edellyttää tähän liittyvien yksityiskohtien selvittämistä neuvottelujen kuluessa.

Kunkin jäsenvaltion on jatkossakin kannettava vastuu omasta julkisesta taloudestaan.

Suomi suhtautuu avoimesti tulosperusteisuuden vahvistamiseen rahoituksen vaikuttavuuden parantamiseksi. Suomi katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta sekä tehostaisi EU-varojen toimeenpanoa.

Suomelle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehitykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvää ehdollisuutta.

Tulosperusteisuuden osalta erityistä huomiota tulisi kiinnittää tavoitteiden mitattavuuteen ja prosessien läpinäkyvyyteen.

Suomen läpileikkaavana tavoitteena on, että EU-rahoituksen toimeenpanosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi vähentää. Samalla Suomi korostaa unionin taloudellisten etujen tehokasta suojaamista ja EU-varojen käytön oikeasuhtaista valvontaa. Lisäksi korruption torjuntaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Suomi katsoo, että rahoituskehityksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista komission esityksen mukaisesti.

Suomi tukee komission rahoituskehitysehdotuksen lähtökohtaa edistää sukupuolten tasa-arvoa.

Joustavuus

Suomi tukee kehityksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Suomi korostaa, että yksinkertaistamisen tulee ulottua myös toimeenpanoon hallinnollista taakkaa välttämällä.

Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehityksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

Suomi pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehyksen sisällä. Niin ikään rahoituskehyksen ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista.

Suomi kuitenkin korostaa, että edellä mainitut toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä.

Puolustus

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa huomattavasti puolustusta tukevan rahoituksen määrää tulevassa rahoituskehyksessä.

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolustusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille.

Ukrainan tuki

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi.

Komission esittämä rahoituksen määrä ja malli, jossa Ukrainalle kohdennettava tuki kanavoitaisiin Globaali Eurooppa -välineen kautta mutta rahoitus sijoitettaisiin kehyksen ulkopuoliseen erillisvaraukseen, vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

Suomi tukee Euroopan rauhanrahaston koon kasvattamista ja korostaa sen merkitystä Ukrainan sotilaallisen tuen vahvistamisessa sekä sen roolia jäsenvaltioiden välisen taakanjaon tasapainottajana.

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Eri rahastoista laadittava yksi kansallinen suunnitelma voi edistää synergiaetujen saavuttamista eri politiikkatoimien kesken. Kansalliseen suunnitelmaan liittyvien lukuisien yksityiskohtien tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia tulee selvittää ja arvioida tarkemmin viimeistään varsinaisten säädösehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Suomen keskeinen neuvottelutavoite on, että NRP-ohjelman sisällä riittävä joustavuus rahoituksen toimeenpanossa varmistettaisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä EU-toimissa.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa. Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomen ensiarvion mukaan komission esittämä maatalouden niin kutsuttu korvamerkitty rahoitus vaikuttaa riittämättömältä.

Jatkossa maaseudun kehittämistä edistäviin toimiin tulisi hyödyntää laaja-alaisesti rahoitusta, esimerkiksi hyödyntämällä myös kilpailukykyrahastoa ja Horisontti Eurooppa -ohjelmaa.

Suomen tavoitteiden mukaisesti komission ehdotuksessa korostuu ruoantuotannon turvaaminen myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Suomi tukee komission tavoitetta, että tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille.

Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Ennallistamistoimiin liittyen Suomi korostaa mahdollisuutta hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen.

Komission esittämä koheesiorahoituksen määrän vähentäminen olisi Suomen ennakkoarvioitavien tavoitteiden mukaista, sillä alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Suomi pitää keskeisenä, että rahoituskehiksessä huomioidaan Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityistilanne johtuen muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen välillisesti aiheuttamista sosioekonomisista haasteista.

Suomelle on keskeistä varmistaa, että komission ehdotuksessaan Suomelle esittämä rahoitusosuus sisäasioiden rahastoihin turvataan ja että sen toimeenpano olisi joustavaa ja raja-alueiden elinvoimaa tukevaa.

NPR-rahastoon sisältyvän rahoituksen osalta olisi tarpeen selvittää, mitä rahoituksen joustavalla käytöllä ja rahoituksen käytöllä eri asetusehdotuksissa asetettuihin tavoitteisiin tarkoitetaan. Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta sekä alueiden elinvoimaa osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Suomi korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa EU:n koheesiopolitiikan uudistamisessa eikä siten pidä perusteltuna asumispolitiikkaan tai kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten kytkemistä siihen.

Suomi katsoo, että Suomen liittymissopimukseen perustuva, vakavista ja pysyvistä haitoista kärsivien pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus tulisi turvata myös jatkossa.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti rajaturvallisuuden vahvistamiseen, lisäksi muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan sekä ulkoisen ulottuvuuden tarpeisiin, erityisesti palautusten tehostamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevilla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallinnan rahoitusta olisi mahdollista hyödyntää monimuotoisesti rajaturvallisuusinvestointeihin.

Suomi tukee komission ehdotusta vahvistaa maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjakokriteerinä.

Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa kilpailukykyrahoitusta merkittävästi.

Suomi pitää oikeana lähtökohtana komission ehdotusta kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistämisestä yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Suomi pitää myös tarkoituksenmukaisena, että kilpailukykyyn vahvistamiseksi voitaisiin tarjota monimuotoista tukea, kuten avustuksia ja lainoja sekä niin kutsuttua sekamuotoista rahoitusta, hankkeiden eri vaiheissa.

Suomi korostaa erityisesti rahoitustakausten merkitystä riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaiikutuksen aikaansaamiseksi. Suomi katsoo, että puolustus- ja kaksikäyttötarkoituksiin kohdennettavan rahoituksen merkitystä tulisi painottaa laajasti kilpailukykyrahoituksessa. Suomi tukee komission tavoitetta yksinkertaistaa menettelyjä etenkin pk-yritysten rahoituksen saatavuuden näkökulmasta. Suomi katsoo, että komission esitys tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen määrän kasvattamiseksi on kannatettava. Suomelle on ensisijaista, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan.

Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ohella avoimen kilpailun ja hankkeiden korkean laadun tulisi olla lähtökohtana myös kilpailukykyrahaston rahoitukselle.

Suomi tukee komission ehdotuksen lähtökohtaa tukea kilpailukykyyn kannalta keskeisiä hankkeita tarvittaessa perustutkimuksesta aina markkinoille pääsyyn saakka. Suomi kiinnittää huomiota lukuisiin yksityiskohtiin, joita tulee selvittää neuvottelujen kuluessa.

Suomi pitää muun muassa tekoälyratkaisuja, suurteho- ja kvanttilaskentaa, siruteknologiaa sekä 6G-teknologiaa keskeisinä murrosteknologioina, joita tulisi tukea tulevassa rahoituksessa. Tähän kytkeytyen EU-rahoituksen kohdentamisessa tulisi huomioida myös EU:n digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen ja kyberturvallisuuteen liittyviä tarpeita. EU:n rahoituksella tulisi myös vahvistaa ja edelleen kehittää EU:n globaalia johtajuutta kierto- ja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa.

Suomi korostaa ruokaan, luonnonvaroihin, ilmastoon ja ympäristöasioihin liittyvän tutkimuksen merkitystä osana kilpailukykyyn ja kestäväen bio- ja kiertotalouden edistämistä EU:ssa.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

Suomi pitää perusteltuna rahoituksen lisäämistä puhtaaseen siirtymään EU:n kilpailukyvyyn ja omavaraisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää myös oikeasuuntaisina esityksiä investointien lisäämiseksi etenkin osaajien liikkuvuuteen (Erasmus+), mutta myös koulutukseen, luoviin aloihin, demokratiaan ja eurooppalaisiin arvoihin ja tunnistaa näiden merkityksen kilpailukyvylle ja kokonaisturvallisuudelle.

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivaurautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulevassa rahoituskehityksessä.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena puolustustutkimuksen ja -kehittämisen sisällyttämistä osaksi tulevaa kilpailukykyrahoituksen kokonaisuutta. Suomi tukee komission ehdotusta avaruuden ja puolustusasioiden kokoamisesta yhdeksi kokonaisuudeksi. Yksityiskohtaisempi kannanmuodostus edellyttää muun muassa rahoituksen keskinäisen kohdentamisen yksityiskohtaisempaa tarkastelua ja arviointia.

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä edistäen unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomelle on keskeistä, että sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin yhtenäisellä ja nyt esitettyä korkeammalla EU-rahoitusosuudella. Tämän lisäksi Suomen tavoitteena on, että myös muihin kuin sotilaallisen liikkuvuuden liikennehankkeisiin sovellettaisiin yhtä yhtenäistä EU-rahoitusosuutta.

Sotilaallisen liikkuvuuden osalta Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raideleveyteen.

Liittyen kilpailukykyrahoitukseen Suomi tunnistaa kansallisten, maansisäisten verkkojen kehittämisen merkityksen Euroopan kilpailukyvylle, mutta korostaa rahoituksen markkinaehtoisuutta. Vaurautumisen osalta Suomi katsoo, että EU-rahoitusta tulisi olla mahdollista kohdentaa jäsenvaltioiden vaurautumistoimiin nykyistä laajemmin huomioiden kuitenkin jäsenvaltioiden ensisijainen toimivalta asiassa. Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-rahoituksella saavutettavaan Euroopan laajuiseen lisäarvoon vaurautumisen osalta, mukaan lukien nykyisen rescEU-tyyppisen välineen jatkuvuuden turvaamiseen.

Globaali Eurooppa -väline

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena yhtenäistä välinettä unionin globaalille toiminnalle. Rahoituksen keskittäminen yhteen kooltaan suurempaan välineeseen lisäisi joustavuutta, joka on keskeistä nykyisessä muuttuvassa toimintaympäristössä.

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

Suomi tukee komission tavoitetta vahvistaa Globaali Eurooppa -välineen toimin EU:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan yhteyttä ja täten edelleen vahvistaa EU:n kilpailukykyä, taloudellista turvallisuutta ja strategista autonomiaa. Lisäksi tulisi varmistaa, että Globaali Eurooppa -väline tukee myös unionin turvallisuutta ja muuttoliikkeen ulkoista ulottuvuutta koskevia tavoitteita.

Suomi pitää hyvänä, että Globaali Eurooppa -väline mahdollistaa räätälöityjen kumppanuuksien luomisen kolmansien maiden kanssa.

Suomi tukee tavoitetta tarjota riittävää rahoitusta EU:n ehdokasmaille ja potentiaalisille ehdokasmaille, jotta EU:lla olisi nykyisessä geopolitiisessä tilanteessa paremmat edellytykset tukea niiden EU-lähentymistä ja sen edellyttämiä uudistuksia.

Suomi tukee laajentumisrahoituksen ehdollisuuden vahvistamista.

Hallinto

Suomi suhtautuu kielteisesti komission ehdotukseen EU:n toimielinten pysyvien virkojen määrän huomattavasta lisäämisestä ja siitä seuraavasta hallintomenojen merkittävästä kasvusta. EU:n toimielinten ja virastojen hallintomenojen taso sekä henkilöstömäärä on pidettävä maltillisena.

Rahoituksen tulopuoli

Suomen tavoitteena on, että omien varojen järjestelmän tulee olla yksinkertainen, läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas. Sen tulee tarjota riittävät ja vakaat resurssit EU:n toiminnan rahoittamiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle.

Suomi korostaa kansallista toimivaltaa verotuskysymyksissä. Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti veroluonteisiin uusien omien varojen ehdotuksiin.

Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-maksujen tasoon entistä haastavammissa julkisen talouden tilanteessaan.

Suomi kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisilla uusilla omilla varoilla tulisi saavuttaa aitoa EU-tason lisäarvoa sen sijaan, että ratkaisuihin käytännössä siirrettäisiin varoja kansallisista budjeteista EU:n budjettiin.

Suomi tarkastelee komission esityksiä uusiksi omiksi varoiksi, ja niiden vaikutuksia Suomen maksuihin selvitetään pikaisesti.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Komission ehdotus sisältää kattavan tiedonannon ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin — Monivuotinen rahoituskehys 2028—2034”, ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (NRP-suunnitelma), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa -asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetusehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja muita sektorikohtaisia ehdotuksia. Komission esityksen keskeisenä painopisteenä on Euroopan kilpailukyky ja puolustus. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu resurssien tarkoituksenmukainen käyttö budjetin joustavuutta ja suoriteperustaisuutta lisäämällä.

Sivistysvaliokunta on käsitellyt kirjelmää toimialansa näkökulmasta. Komissio esittää tuntuvia lisäyksiä valiokunnan toimialan kannalta keskeisiin rahoitusohjelmiin: Horisontti Eurooppa -ohjelmaan, Erasmus+-ohjelmaan ja uuteen AgoraEU-ohjelmaan. Valiokunta pitää hyvänä, että ohjelmat pysyvät itsenäisinä. Tunnetut ja vakiintuneet ohjelmat ovat Euroopalle keskeinen kilpailuetu osajien houkuttelussa ja kilpailukykyyn kasvattamisessa. Edellä mainituista ohjelmista tullaan antamaan myöhemmin U-kirjelmät erikseen, ja valiokunta esittää tarkemmat kantansa niistä kunkin kirjelmän käsittelyn yhteydessä.

Yleisinä huomioinaan valiokunta toteaa kannattavansa komission ehdotusta pyrkiä yksinkertaistamaan talousarviota ja tekemään siitä läpinäkyvämpi ja johdonmukaisempi sekä pitävänsä perusteltuna valtioneuvoston kantaan sisältyvää tavoitetta vähentää EU-rahoituksen toimeenpanosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sekä Horisontti Eurooppa -ohjelma

Tutkimussektorilla on tärkeää turvata tieteen vapaus ja tutkijoiden mahdollisuus valita tutkimusaiheensa itsenäisesti. Nämä ovat tulevaisuuden innovaatioiden edellytys ja sivistysvaltion perusta. Innovaatioiden synty vaatii monialaista, pitkäjänteistä ja usein yllättävää tiedon kumuloitumista.

Tutkimuksen ja innovaatioiden puiteohjelman rahoitusta esitetään lähes kaksinkertaistettavaksi 175 miljardiin euroon. Valiokunta yhtyy Suomen kantaan tukea tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahastuksen määrän kasvattamista ja sen pohjautumista jatkossakin avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun. On tärkeää huolehtia koko tki-ketjun rahoittamisesta.

Suomi on nykyisessä Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa nettosaaja, ja Suomen hallitus tähtää saannon merkittävään kasvattamiseen. Yliopistot ovat integroituneet vahvasti puiteohjelmiin: ne ovat kotiuttaneet menestyksekkäästi yli 40 prosenttia Suomeen tulleesta käynnissä olevan puiteohjelman rahoituksesta. Tutkimukseen, innovaatioihin ja koulutukseen panostaminen on tärkeää myös ammattikorkeakoulujen näkökulmasta. Rahoitus- ja yhteistyökilpailussa menestyminen

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

edellyttää, että kansallinen tieteen ja tutkimuksen taso on korkea, ja sen saavuttamista puolestaan edesauttaa riittävä kansallinen rahoitus.

Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten toteaa, että pääotsakkeeseen 1 sisältyvää aluekehittämisrahoitusta on hyvä kohdistaa myös osaamistason vahvistamiseen alueiden elinvoiman ja työllisyyden vahvistamiseksi. Tämä on mahdollista toteuttaa osana ammattikorkeakoulujen toimintaa: ammattikorkeakoulujen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu muun muassa työelämää ja aluekehitystä edistävä ja alueen elinkeinorakennetta uudistava soveltava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta.

Erasmus+-ohjelma

Komissio ehdottaa Erasmus-ohjelman kokonaisrahoituksen määräksi 36,2:ta miljardia euroa (+30 prosenttia) sekä sen rakenteen ja painopisteiden merkittävää uudistamista. Ehdotuksen mukaan ohjelmalla toimeenpantaisiin aiempaa laajemmin unionin politiikka-aloitteita. Suomi on ollut Erasmus+-ohjelmassa nettohyötyjä. Suomeen myönnetty Erasmus+-rahoitus on käytetty täysimääräisesti kaikilla sektoreilla, ja se on ollut laskennallista maksuosuuttamme korkeampi. Suomalaisien osuus rahoituksesta on ollut tällä ohjelmakaudella noin 1,9 prosenttia ja suoraan komissiosta rahoitetussa ja EU:n tasolla kilpaillussa kehittämistoiminnassa peräti 3,4 prosenttia.

Valiokunnan näkemyksen mukaan investointien lisääminen etenkin osaajien liikkuvuuteen (Erasmus+) mutta myös koulutukseen ja osaamiseen yleensä, nuoriin sekä urheiluun ja liikuntaan (mm. Erasmus+ ja ESR+) on kannatettavaa.

AgoraEU-ohjelma

Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten toteaa, että AgoraEU-ohjelman yhdistämisellä nykyisistä Creative Europe-, Media- ja CERV-ohjelmista yhdeksi kokonaisuudeksi on mahdollista lisätä hallinnollista tehokkuutta ja synergioita kulttuurin, median ja kansalaisyhteiskunnan välillä. Kulttuurialan toimijat ovat kuitenkin ilmaisseet huolensa siitä, että erillisen Creative Europe -ohjelman poistaminen voi heikentää kulttuurin näkyvyyttä ja asemaa EU:ssa. Erityisesti musiikki-alalla huolta herättää se, ettei ohjelmassa olisi jatkoa Music Moves Europe -aloitteelle, eikä myöskään European Music Observatoryn kaltaisia tiedonkeruun rakenteita ole vahvistettu.

Nykyisessä digitalisaation ja tekoälyn nopeassa kehityksessä tulee huomioida tekijänoikeuksien suoja, asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus tekijöille ja muille oikeudenhaltijoille sekä tekoälyn käytön läpinäkyvyys ja eettiset periaatteet (ks. SiVL 4/2023 vp, s. 8). Nämä ovat keskeisiä edellytyksiä luovien alojen kestäväälle kehitykselle ja kulttuurisen monimuotoisuuden turvaamiselle.

Ukrainan tukeminen Globaali Eurooppa -välineellä

Käsitteltävänä olevaan E-kirjelmään sisältyvässä Globaali Eurooppa -välineessä on tarkoitus painottaa ulkoisten ja sisäisten politiikkojen ja välineiden johdonmukaisuutta ja täydentävyyttä. Taavoitteena on edistää unionin periaatteellisia ja strategisia intressejä ja kestäväää kehitystä kump-

Valiokunnan lausunto SiVL 11/2025 vp

panimaissa sekä luoda kasvavia talous- ja kauppamahdollisuuksia ja toimia synergiaa kilpailukykyrahaston kanssa.

Valiokunta asiantuntijalausuntoon viitaten kannattaa Ukrainalle osoitetun rahoituksen kohdentamista Globaali Eurooppa -ohjelman kautta esimerkiksi Team Europe Initiatives -hankkeina. Ukrainaan kohdistuvissa tukitoimissa on tärkeä tunnistaa people to people -yhteistyön, nuorten ja opiskelijoiden liikkuvuuden sekä koulutusyhteistyön tärkeä merkitys. Valiokunta kannattaa myös ehdotuksia tukitoimiksi, joilla vahvistetaan Ukrainan eri koulutussektoreiden kehittämistä.

Lopuksi

Valiokunta valtioneuvoston kantaan yhtyen pitää tärkeänä, että rahoituskehyksen joustavoittamisen edistämisessä löytyy tasapainoinen ratkaisu ohjelmien ennakoitavuuden kanssa. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää jäsenmaiden vaikutusmahdollisuuksien varmistamiseen ohjelmasuunnittelussa sekä ohjelmien perinteisten vahvuuksien ja jatkuvuuden turvaamiseen eri ohjelmien yhdistyessä ja niiden rakenteiden uudistuessa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 17.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen